

Wat komt ...

Heb je er als kerk in een dorp of kleine stad iets aan dat kerkleiders van over de hele wereld elkaar spreken? Heeft de assemblee van de Wereldraad iets met onze kerk te maken?

Ja. Kerken kunnen inspelen op de internationale thema's. Je tilt jezelf op de golf van de Geest die wereldwijd waait. Het is voor de hand liggend om dat te doen in de periode tot 30 oktober 2013. Dan begint de Wereldraad-assemblee in Busan,

Korea. Dr. Olav Fykse Tveit, de secretaris-generaal van de Wereldraad helpt Nederland op een spoor door op 18 januari 2013 de Oecumenelezing te houden.

Tveit houdt Oecumenelezing

Olav Fykse Tveit, secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken, komt naar Nederland. Op 18 januari 's middags vanaf circa 15.00 uur is hij in de Geertekerk in Utrecht te beluisteren tijdens de Oecumenelezing van de Raad van Kerken. Aansluitend is er de nieuwjaarsreceptie.

Tveit is uitgenodigd op een strategisch moment, een klein jaar voordat de zevenjaarlijkse assemblee van de Wereldraad van Kerken wordt gehouden. De Raad van Kerken hoopt met het bezoek van Tveit verder zicht te krijgen op de belangrijke thema's, zodat raden van kerken op allerlei niveaus in Nederland kunnen inspelen op de thema's die internationaal spelen. Bekend is dat het rapport *The Church* (subtitel *Towards a Common Vision*) aan de orde komt en dat ook het thema vrede een belangrijke rol zal spelen; de organisatie verbindt het begrip vrede met het begrip 'madang', dat in de Zuidkoreaanse dorpsgemeenschappen waardevol is.

Tveit is op 1 januari 2010 begonnen als opvolger van de Keniaan dr. Samuel Kobia. Hij zal in het najaar van 2013 zijn eerste assemblee van de Wereldraad meemaken in zijn nieuwe functie. Olav Fykse Tveit is in 1960 geboren in Noorwegen. Hij diende de Lutherse Kerk als gemeentepredikant in Haram van 1988 - 1991. Hij was in verschillende landelijke functies werkzaam, van 2002 tot 2009 was hij algemeen secretaris van de Noorse Raad van Kerken. Hij was ook lid van diverse onderdelen van de Wereldraad, voordat hij als 48-jarige tot secretaris-generaal werd gekozen; hij is daarmee één van de jongste leiders van deze oecumenische organisatie, die 560 miljoen christenen verenigd uit 110 landen.

Tveit promoveerde op het thema *Mutual Accountability as Ecumenical Attitude*. Hij studeerde daarvoor onder meer bij Anton Hou-

Dr. Olav Fykse Tveit

tepen. Toen Anton overleed, schreef Olav Fykse Tveit een in memoriam voor de Wereldraad van Kerken. Hij roemde Antons inzet voor de oecumene. Tveit eindigde zijn bijdrage met: 'Personally, I am deeply indebted to Anton, as a friend and as a teacher of ecumenical theology and ecumenical spirituality. I was blessed in having access to him and his knowledge as I worked on my doctoral thesis on the texts of the Faith and Order movement ...'

Busan, een tweede Lima?

Wat zijn de belangrijke thema's voor de kerk in Busan? Prof. dr. Leo Koffeman, lid van de Commission on Faith and Order, over de steen die in de rivier verlegd wordt tijdens de komende assemblee van de Wereldraad.

Wie een beetje thuis is in de wereld van de oecumene – en dan vooral die van de oecumenische theologie – weet waar 'Lima' voor staat. In deze hoofdstad van Peru, stelde in 1982 de Commissie voor Faith and Order van de Wereldraad van Kerken de Lima-rapporten vast. Daarin gaat het over Doop, Eucharistie en Ambt (*Baptism, Eucharist and Ministry*, daarom heten ze ook wel de BEM-rapporten). Op een aantal punten werd door vertegenwoordigers van alle grote kerkelijke tradities, inclusief de rooms-katholieke, een gezamenlijke visie rond deze thema's onder woorden gebracht. Op andere punten werd duidelijk toenadering vastgesteld. En natuurlijk werd ook duidelijk welke meningsverschil-

len nog om nadere studie vroegen. 'Lima' werd al met al een oecumenische bestseller. Gaat zoiets in Busan 2013 weer gebeuren? In elk geval legt Faith and Order een rapport op tafel dat daar wel op mikt. Het heet heel simpel *The Church*. Voor een deel vat het de BEM-rapporten samen, en geeft het aan in hoeverre we intussen verder gekomen zijn. Maar bovenal plaatst het deze thema's binnen het veld van de vraag: wat is de kerk nu eigenlijk? Theologen spreken dan van een ecclesiologisch rapport. Maar het gaat ten diepste om heel basale geloofsvragen: welke betekenis heeft de kerk zoals u en ik die meemaken voor het voeden van onze spiritualiteit? Valt God daar te herkennen, te ont-

Vergadering van de plenary commission on Faith and Order, Kreta, 2009

moeten, voor insiders en outsiders? Hoe dan? Wat is de rol van de gemeenschap, maar ook van het instituut, van bisschoppen en synodes? Als het gesprek daarover gaat, is dat op zichzelf al winst. Want kun je daarover op wereldwijd niveau wel iets zinnigs zeggen, of ligt dat in elke context weer anders? Het zijn spannende vragen! Gaat de voorgelegde tekst de oecumenische beweging weer een push geven, net als Lima?

Moreel oordeel

Er is een tweede vraagstuk waarvoor Faith and Order aandacht in Busan vraagt: hoe komen kerken en christenen tot een moreel oordeel? Dat kan gaan over geloof en economie, of over homoseksualiteit, of over een

ander thema. De vraag is dus niet: wat vinden kerken en christenen daarvan? Dat loopt sterk uiteen. Maar de vraag is juist daarom: hoe komen ze daarbij? Welke rol speelt Bijbeluitleg en theologische traditie? Wat is de betekenis van culturele waarden? Hoe komt het dat iemand in Nederland over zulke vragen vaak heel anders denkt dan iemand in Rusland, Nigeria of Indonesië? Welke belangen spelen een (blikvernauwende?) rol in onze ethische overwegingen? Zulke vragen zijn in de oecumene op dit moment – ook binnen veel kerken – meer verdelend dan de klassieke theologische vragen. Faith and Order hoopt in elk geval dat Busan zal kunnen bijdragen aan open gesprekken over zulke voor mensen vitale vragen.

Centraal Comité

Het Centraal Comité van de Wereldraad heeft een laatste vergadering gehouden op Kreta van 28 augustus tot 5 september voorafgaand aan de grote assemblee die in het najaar van 2013 in Busan, Zuid-Korea plaatsvindt. Op de agenda stond onder meer het hierboven genoemde document *The Church*

Wat spreekt ...

In het gebed komen we zelf aan het woord. Met onze hoop en verwachting. Met onze dankbaarheid en goede voornemens. We spreken God toe, we spreken tegelijk onszelf moed in. Dat geldt zeker voor de Week van gebed die in januari gaat over het thema 'Wandelen met God'.

Wandelen met God

Drs. Geert van Dartel, directeur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, over de Week van gebed voor de eenheid van de christenen in 2013.

Dalits: economisch uitgebuit

‘Wat God vandaag van ons vraagt is dat we de weg van gerechtigheid, barmhartigheid en nederigheid gaan. Deze weg van navolging voert naar het smalle pad van God’s Koninkrijk en niet naar de autoweg van de hedendaagse grootmachten.’

De teksten voor de Gebedsweek voor de Eenheid in 2013 zijn voorbereid door de Christelijke Studenten Beweging van India in samenwerking met de Federatie van Katholieke Universiteiten en de Nationale Raad van Kerken in India. Met Micha 6:6-8 is gekozen voor een profetische invalshoek waarin het gebed om eenheid van de kerk verbonden wordt met de vraag om gerechtigheid.

Deze teksten zijn gebundeld in een handzaam boekje dat samen met de poster en gebedskaartje vanaf eind september bij het secretariaat van de Raad van Kerken kan worden besteld (rvk@raadvankerken.nl of via het formulier op de website). Aanvullend materiaal over het christendom in India, de oecumenische betrekkingen, preeksuggesties en suggesties voor een viering met kinderen zijn te vinden op de website www.raadvankerken.nl.

In de context van India is het kastenstelsel oorzaak van structureel onrecht. De Dalits (Onaanraakbaren - ca. 260 miljoen mensen in India, Bangladesh, Pakistan en Sri Lanka) worden het meest getroffen door het kastenstelsel, dat een rigide vorm is van een maatschappelijke onderverdeling op grond van het onderscheid tussen rein en onrein. Door het kastensysteem zijn de Dalits sociaal gemarginaliseerd, politiek ondervertegenwoordigd, economisch uitgebuit en cultureel onderworpen. Onge-

veer 80% van de Indiase christenen heeft een Dalit-achtergrond. Bij de voorbereiding hebben de ervaringen van de Dalits gediend als vindplaats voor theologische reflectie op de tekst uit de profeet Micha.

De kern van het materiaal bestaat uit een voorstel voor een orde van dienst en teksten voor de acht dagen. De meditatie maken bewust van de verschillende dimensies die de christelijke navolging kenmerken.

De Week van gebed wordt in Nederland gezamenlijk voorbereid door de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie. Niet alleen het thema en de publiciteit, maar ook het materiaal krijgt steeds meer een gezamenlijk karakter.

Wederzijdse (h)erkenning rond de doop

Prof. dr. Leo Koffeman, voorzitter van de beraadgroep Geloven en kerkelijke gemeenschap, gaat in op de betekenis van de dooperkenning die onlangs in Heiloo is getekend.

Op 29 mei, derde Pinksterdag, 2012 tekenden vertegenwoordigers van negen kerken in Heiloo een verklaring waarin deze kerken over en weer elkaars doop volledig erkennen. Onder hen niet alleen klassieke Nederlandse kerken als katholiek, protestants, en remonstrants, maar ook bijvoorbeeld Syrisch-orthodox en Moluks evangelisch. Bovendien tekenden ze met nog twee kerken (doopsgezind en Pinkstergemeenten) een uitvoerige verklaring waarin de gegroeide toenadering rond de vanouds verdelende vraag van kinderdoop versus volwassenendoop tot uitdrukking werd gebracht.

Waarom is dit zo belangrijk? Allereerst: het gaat om meer dan de doop. Kerken hebben meer oog gekregen voor elkaar. Verder: het is geen eindpunt van een proces,

maar juist een eerste stap in een nieuw proces. Deze kerken verplichten zich nu ook verder aan elkaar, en moeten de vraag wel onder ogen zien hoe ze over elkaar als kerken denken, want de doop is niet 'los verkrijgbaar'. Het is eigenlijk net als met de doop zelf: het lijkt een eenmalige gebeurtenis, een evenement, maar het staat voor een heel leven van navolging (of je nu als kind wordt gedoopt of als volwassene).

In wezen staan de kerken wat de doop betreft steeds meer voor dezelfde vragen. Hoe gaan ze om met mensen die zich niet zo makkelijk inpassen in de vanouds geijkte patronen. Mensen die bijvoorbeeld als bewust gelovige (opnieuw) gedoopt willen worden.

Tenslotte nog dit: in een interessant oecumenisch rapport over de dooperkenning wordt gezegd: 'Erkenning correspondeert met het eucharistisch karakter van de kerk waarin Gods handelen dankbaar wordt erkend en verkondigd.' Dat klinkt misschien wat hoogdravend, maar je kunt het ook zo zeggen: waar kerken elkaars doop erkennen, ontvangen ze elkaar als door God aan elkaar geschonken. Als dat besef de boventoon voert, is er alle reden voor optimisme over de oecumene.

Er is veel internationale belangstelling voor de Nederlandse tekst. Het Engelstalige Ecumenical News International heeft erover geschreven. Het Franstalige La Croix wijdde er een artikel aan. En de Duitse Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in Deutschland laat zich persoonlijk informeren tijdens de jaarvergadering over de Nederlandse vorderingen op oecumenisch terrein.

vlnr: Ed van den Berg en Marius van Leeuwen bij de ondertekening van de Doopverklaring

De wereldkerk zichtbaar maken

Arjan Schoemaker, beleidsmedewerker van de Evangelische Zendingsalliantie, gaat in op de viering die door diverse organisaties, waaronder de Raad van Kerken, is georganiseerd bij Opwekking onder de noemer 'Veelkleurig Getuigen'.

Tijdens de pinksterconferentie van stichting Opwekking werd op 26 mei 2012 voor de derde keer de Veelkleurig Getuigen-viering gehouden. De doelstelling van deze vieringen is, om de veelkleurigheid van de wereldkerk onder de aandacht te brengen van de Nederlandse christenen en hen in aanraking te brengen met de migrantenkerken in Nederland.

vieren christenen met Pinksteren dat de Heilige Geest werd uitgestort over de discipelen. Dat de kerk veelkleurig is, zien we ook terug in Nederland. Het overgrote deel van de mensen die in Amsterdam op zondag naar de kerk gaat, is niet van Nederlandse afkomst. Deze kerkgangers komen uit alle delen van de wereld. *Veelkleurig Getuigen* wil ieder jaar een ander gedeelte

van de wereldkerk zichtbaar maken tijdens Pinksteren. Nadat vorig jaar de kerk uit het Midden-Oosten centraal stond, was dit jaar Sub-Sahara Afrika het middelpunt.

Als medeorganisator is het een voorrecht om aan deze vieringen mee te werken. De integratie van de Nederlandse kerk met de migrantenkerken verloopt over het algemeen moeizaam. Door op de pinksterconferentie, wat over het algemeen een autochtone aangelegenheid is, in samenwerking met de migrantenkerken de veelkleurigheid van de wereldkerk onder de aandacht te brengen, draag je een

steentje bij aan de samenwerking en het wederzijds begrip. De Geest van God spreekt alle talen en raakt overal in de wereld mensen aan in hun eigen omgeving.

Muzikale begeleiding bij de viering

De christelijke gemeente van Jezus Christus is namelijk een wereldwijde gemeente. Over de hele wereld komen mensen in de naam van Hem samen. Van Bombay tot Kinshasa en van Amsterdam tot Kaapstad

Veelkleurig Getuigen is een initiatief van de Evangelische Alliantie, de Evangelische Zendingsalliantie, de Nederlandse Zendingsraad, de Raad van Kerken in Nederland en de Vereniging van Migrantkerken SKIN in samenwerking met Stichting Opwekking. Tijdens de pinksterconferentie van 2010 vond de eerste interculturele viering plaats.

Jongvolwassenen anders in het leven dan jongeren

Jonge mensen nemen het nodige onbegrip ten aanzien van de liturgie voor lief. De tevredenheid over de liturgie is vooral afhankelijk van de authenticiteit van de voorganger. Hier enkele resultaten van een enquête; op de volgende pagina een reactie van Jan Scheele.

Bovenstaande komt naar voren in een enquête die de projectgroep Vieren van de Raad van Kerken heeft gehouden. Focus van het onderzoek betrof de beleving van jongvolwassenen bij de liturgie. Het onderzoek beperkte zich tot 24 jonge mensen tot circa 30 jaar oud, verdeeld over verschillende kerkgenootschappen, te weten: Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland, Leger des Heils, Protestantse Kerk in Nederland en Rooms-Katholieke Kerk.

Jonge mensen gaven in een schriftelijk onderzoek aan welke elementen ze belangrijk vinden in een viering. Zaken als 'verdieping', 'verrassing' en 'rust' scoorden hoog. In de praktijk voldoen de ervaringen aan de verlangens van 'verdieping' en 'rust', maar van 'verrassing' is te weinig sprake, menen de jonge mensen. Diensten zijn vaak te voorspelbaar.

Op de vraag welke elementen jonge mensen bezighouden die zouden kunnen terugkeren in de viering geven kinderen een ander antwoord dan jongvolwassenen. Voor

kinderen (tot 17 jaar) gaat het onder meer om zaken als vriendschap en de relatie tot de ouders. De jongvolwassenen (18 tot 30 jaar) verwachten thema's als studie, werk en partner. Jongvolwassenen vinden ook zaken als 'inspiratie' en 'balans aanreiken' van belang en onderscheiden zich in die keus van de kinderen.

Het verschil tussen de twee genoemde leeftijdsgroepen is voor de Raad van Kerken van groot belang. Aanleiding voor de peiling was namelijk het feit dat kerkelijke vertegenwoordigers bij de Raad voortdurend de leeftijdsgroep van jongvolwassenen (18 tot 30 jaar) en jongeren (tot circa 17 jaar) over één kam scheren. Dat is wat de themakeuzes betreft in ieder geval onjuist en het werkt vervreemdend als dat in een viering toch gebeurt.

Beide leeftijdsgroepen vinden het belangrijk dat de viering een hedendaags gezicht heeft, met gebruikmaking van moderne techniek, een actuele setting en een ruime liederenkeus.

Jonge mensen in actuele setting

Aanpassen over en weer

Jan Scheele maakte lange tijd deel uit van de projectgroep Vieren. Hij geeft commentaar bij de op de vorige pagina beschreven resultaten van de enquête onder jongvolwassenen.

De vrijblijvendheid waarmee (sommige) ouders omgaan als het om ‘naar de kerk gaan’ gaat, wijst erop dat er inderdaad geen dwang meer aan te pas komt, zoals blijkt uit de gehouden enquête. Uiteraard is het van belang, zo stelt Jan Scheele – zeker voor jongeren dan wel jongvolwassenen – dat een voorganger zichzelf moet zijn. Het is te dwaas voor woorden als je op de preekstoel jezelf niet zou (kunnen) zijn!

Kerkgang: te vrijblijvend?

Scheele verwacht niet alleen van de kerk, maar ook van jongvolwassenen zelf enige aanpassing als het gaat om de kerkgang op zondagochtend. Dat de diensten op zondagochtend worden gehouden en daardoor mogelijk niet aansluiten bij (de) wensen van jongeren kan zijns inziens niet door de beugel. Hij is dan ook opgegroeid met een generatie die uit principe naar de kerk ging. Was het niet van harte dan was het wel vanuit de pragmatische insteek ‘zaterdagavond een flinke vent, zondagmorgen eveneens’.

Jongeren geven aan dat een dienst je leven spiritueel kan verrijken. Scheele vindt het verlangen naar rust begrijpelijk. De kerk is een plek om thuis te komen en dat moet in geen geval op de zenuwen van jongeren werken.

Uit de enquête blijkt dat nieuwe technieken nog wel ruimer een plek kunnen krijgen in de dienst. Jonge mensen hebben op scholen met moderne techniek te maken, en de lijn naar de kerk is dan snel gelegd. Bij de keus voor popularisering stelt Scheele wel vragen. Zou het niet te veel vanuit het moment zijn benaderd? Wat gebeurt er op de lange termijn? Werkt het dan nog wel? Zelf pleit hij dan ook voor erkenning dat de zogenaamde oude liederen blijvend een plek verdienen in het Liedboek voor de Kerken. ook al zijn ze minder populair.

Wat verbindt ...

Oud en jong komen bij elkaar in het stageproject van de Raad van Kerken voor middelbare scholieren. Jonge mensen beschrijven wandeltochten langs diverse religieuze gebouwen. Ouderen kunnen de tochten lopen. Het stageproject brengt werelden bij elkaar. Plaatselijke raden kunnen er op inspelen. Daarnaast kunnen kerken plaatselijk een eigen programma aanbieden en voor een eigen invulling kiezen van de stage.

180.000 leerlingen zoeken vrijwilligerswerk

Kor Berghuis gaat als projectleider voor de Raad van Kerken in op de mogelijkheden om jonge mensen een maatschappelijke stage te laten lopen bij de kerk.

180.000 leerlingen zoeken vrijwilligerswerk. Ja, u leest het goed. 180.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn voor het nieuwe schooljaar 2012/2013 op zoek naar een maatschappelijke stage. Jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar zijn op zoek naar een vrijwilligersorganisatie waar ze 30 uur vrijwilligerswerk kunnen doen. Ze zijn op zoek naar u.

Kennismaken

De bedoeling van de maatschappelijke stage is dat jongeren op een andere manier kennismaken met de maatschappij: wat het betekent om iets te doen voor een ander zonder dat je ervoor betaald wordt. Er zijn vele manieren om dat in en rond de kerken te leren. Dat kan bijvoorbeeld door te assisteren bij de kinderclub, geld in te zamelen voor een goed doel, te helpen in de Wereldwinkel, het inloophuis of de rommelmarkt, kleding in te zamelen, de tuin op te ruimen of te helpen bij het onderhoud van het kerkgebouw. De kerk drijft op vrijwilligerswerk. En extra handen zijn altijd welkom.

Kans

Maar de maatschappelijke stage biedt meer. Het is een frisse blik. Het is ook een manier om jongeren uit te nodigen een kijkje bij ons te nemen en jongeren te vertellen over wat we doen en waarom we het doen. Dit verhaal wordt door hen doorverteld op school, thuis en aan vrienden.

Begin klein

Misschien aarzelt u om jongeren te benaderen. Begin klein, begin met één of twee stageplaatsen en vraag om advies. Er zijn ook al kerken die ervaring hebben met de maatschappelijke stage. De landelijke Raad van Kerken zal de komende twee jaar aandacht besteden aan de maatschappelijke stage.

Helpen in de tuin van de kerk

Voor meer informatie over de maatschappelijke stage en ondersteuning kunt u kijken op www.kerkenstage.nl. Daar kunt u onder andere ook het Werkboek Kerk en Stage en de Kerk en Stage-krant bestellen.

Met convenanten de provincie in

Jaap van der Linden, secretaris van de taakgroep Convenanten, gaat in op de mogelijkheden voor plaatselijke kerken en parochies om onderling afspraken te maken door enkele vragen te bespreken die hem in Friesland werden gesteld.

De Friese Raad van Kerken hield zich op zijn jaarvergadering bezig met de vraag hoe convenanten nieuwe dynamiek kunnen geven aan de oecumene.

Door hun samenwerking in een convenant op te sommen, halen plaatselijke geloofsgemeenschappen de oogst van de oecumene binnen, leggen zij de samenwerking vast en spreken zij af op welke terreinen zij die verder willen laten groeien in de komende periode.

‘Ja, maar bij ons functioneert de lokale raad van kerken goed’, meldde een enthousiaste afgevaardigde. Dat is geweldig. Maar ook dan kan het convenant zinvol zijn. Bij de start van een raad van kerken worden doorgaans directe vertegenwoordigers benoemd vanuit de leiding van de deelnemende lidkerken, maar na verloop van tijd zijn er geen opvolgers te vinden. Vaak zijn het enthousiaste mensen die zich volledig inzetten voor de oecumene, maar de band met het bestuur is soms vrij losjes. Met een convenant nemen de plaatselijke geloofsgemeenschappen weer direct verantwoordelijkheid voor de samenwerking en daar heeft ook de raad van kerken belang bij.

‘Komt er dan niet een nieuw vergadercircuit?’ zei een ander. Alsjeblieft niet! Leden van plaatselijke geloofsgemeenschappen stemmen het werk juist beter af. Dat geeft vaak nieuw elan. De checklist, die de landelijke Raad levert in *Gebundelde krachten in*

de oecumene helpt dat gesprek praktisch te houden.

‘Maar krijg je geen oecumene met twee snelheden: die van de raad en die van de convenanten?’, vroeg een derde. Nee, er is ruimte voor verscheidenheid. Het convenant is een flexibele, in zichzelf lege vorm. Men kan kiezen voor intensieve vormen van samenwerking, voor vormen van brede samenwerking en voor een lichte vorm, bijvoorbeeld voor het alleen samen delen van een gebouw. De lokale raad van kerken brengt alle partners steeds weer bij elkaar om van elkaar te leren en samenwerking te stimuleren.

Convenanten willen niets anders dan de oecumene plaatselijk vieren, verankeren en vernieuwen. In Friesland zagen ze er wel wat in. In Noord-Holland, Flevoland en Drenthe inmiddels ook.

Wie meer wil weten over het thema, kan de uitgave ‘Gebundelde krachten in de oecumene’ bestellen bij het bureau van de Raad van Kerken. Er is inmiddels een tweede druk verschenen. Prijs: € 4,50 incl. portokosten.

Campagne 'We love our youth worker'

Zowel de Raad van Kerken als de Evangelische Alliantie proberen de infrastructuur van kerken dichter bij elkaar te brengen. Vincenza La Porta, werkzaam voor de Evangelische Alliantie doet dat voor de jeugdwerkers in het project INNOV8. Wat is dat precies?

Op de komende EA-INNOV8-conferentie (12-14 november, www.innov8.nu) zal de campagne *We love our youth worker* gelanceerd worden in Nederland. De campagne is erop gericht leiders in kerken/gemeenten bewust te maken wat het is om een jeugdwerker in dienst te hebben. De campagne, die al in Engeland, VS en Canada bestaat, ondersteunt kerken, onder andere met een brochure, in de zorg voor hun medewerker(s). Einddoel is dat jeugdwerkers langer in dienst blijven.

Het EA-netwerk INNOV8 voor profs in christelijk kinder- en jongerenwerk bestaat sinds 2008. Dit jaar wordt de derde meerdaagse conferentie georganiseerd, naast de tien middagontmoetingen die al plaatsvonden. In 2010 werd in opdracht van de EA een groot onderzoek gedaan naar 'de ontmoedigende en motiverende factoren in de afweging om blijvend werkzaam te zijn als professional in het christelijk jeugdwerk'. Drie studenten deden onderzoek

door middel van diepte-interviews met 27 jeugdwerkers, zowel junioren, senioren als ex-jeugdwerkers. Daarnaast hebben 115 jeugdwerkers gereageerd op een online-enquête. Uit dit onderzoek, getiteld *Jeugdwerk, vak in ontwikkeling* bleek dat langdurige goede zorg voor jeugdwerkers zowel praktisch, bijvoorbeeld werktijden, als inhoudelijk, profs serieus nemen, lastig is. Na één of twee jaar in het vak werkzaam te zijn geweest, verdwijnt bijna de helft van de jeugdwerkers (45,2%).

Uitdaging voor de jeugd

De campagne *We love our youth worker* neemt een van de adviezen van het onderzoek serieus en daarom roept zowel de EA, in samenwerking met haar partners, als de Raad van Kerken en zijn lidkerken kerken op aan de slag te gaan met de campagne.

De brochure bestaat uit een manifest van zeven statements waarmee de kerken en jeugdwerkers elkaar beloftes doen. Per jaar zullen de kerken aangeven aan welke twee statements zij extra aandacht zullen geven en hoe dit praktisch wordt vertaald.

Raad zoekt kerkelijke beeldvorming te uniformeren

Voorlichters van diverse kerken werken slechts incidenteel samen. Is verdere samenwerking niet voor de hand liggend, vooral als het gaat om de beeldvorming van de kerk?

De Raad van Kerken sprak onlangs over de wens om als kerken te werken aan gezamenlijke beeldvorming. Dat is geen eenvoudige vraag. Want de kerken houden er verschillende idealen op na. En dat merk je als het om profilering gaat. Daarbij komt dat voorlichters en beleidsmakers een verschillende visie kunnen hebben op wat mensen kan worden aangereikt.

De algemeen secretaris schreef een artikel over de beeldvorming om het gesprek op gang te brengen. Hij noemde het pijnlijk dat het onderwerp het laatste decennium relatief weinig op de kerkelijke agenda heeft gestaan. Er zijn wel allerlei studies over beeldvorming van groepen zoals vrouwen, joden en moslims; maar er is weinig werk gemaakt van een strategie voor de kerken samen.

Nogal wat mensen in de kerk vinden blijkbaar dat de boodschap zichzelf aanprijst. Voorlichters zijn al blij als de leiding van de eigen kerk tevreden is over hun verrichtingen. En in het algemeen is het idee van 'de eigen zuil eerst' nog volop aanwezig, alsof er geen sprake is van een ingrijpend secularisatieproces.

Klaas van der Kamp pleit in zijn artikel voor het gebruik van enkele kernbegrippen om de communicatie van de kerken integraal te herijken. Hij noemt als mogelijke waarden: spiritualiteit, compassie en openheid. Hij schrijft dat deze waarden niet altijd eenduidig te hanteren zijn, maar er zou al veel zijn gewonnen als de kerken zowel beleidsmatig als operationeel een inspanningsver-

Ook met eigen teksten

plichting willen aangaan en de ervaringen onderling periodiek uitwisselen.

Het genoemde artikel (zie website van de Raad) geeft diverse bijbelse spiegelverhalen waarin het over beeldvorming gaat. Zo is er het verhaal, dat Jezus aan zijn discipelen vraagt: 'Wie zeggen de mensen dat Ik, de Zoon des mensen, ben?' Er volgen allerlei antwoorden, waarbij Petrus uiteindelijk antwoordt: 'U bent de Christus, de Zoon van de levende God.' Het artikel concludeert: 'Beeldvorming en werkelijkheid vallen dus niet altijd automatisch één op één samen. Het blijft zaak om te vragen naar de vermoedelijke beeldvorming om van daaruit opnieuw met de werkelijkheid bezig te zijn.'

Internationale berichten

Zorg over Syrië

vlnr: Aartsbisschop Roham, ds. Ynte de Groot en bisschop Selwanos

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de Raad van Kerken laten weten dat de positie van minderheden in Syrië een voortdurend punt van aandacht is en blijft. De Raad is daarover correspondentie begonnen, na een bezoek van enkele Syrische geestelijken, aartsbisschop Matta Roham en bisschop Selwanos, en in verbondenheid met de Syrisch-Orthodoxe Kerk die lid is van de Raad. De Raad schreef de brief samen met het Contactorgaan Moslims en Overheid en met het Nederlands Verbond voor Progressief Jodendom.

Leger des Heils

Het Leger des Heils, dit jaar 125 jaar in Nederland, heeft een internationale conferentie gehouden om kader vanuit heel Europa toe te rusten voor de arbeid. De trainingen vonden in augustus in Lunteren plaats. De oecumene komt nadrukkelijk in het curriculum voor en is vanuit de Raad van Kerken ingevuld. De cursus heet Catharine-programma, vernoemd naar de vrouw van stichter William Booth.

Eco-conferentie

Prof. dr. Marius van Leeuwen heeft de negende assemblee geopend van het Europees Christelijk Milieunetwerk (ECEN), de milieutak van de Europese Kerkenconferentie (CEC), die mede op uitnodiging van de Raad van Kerken in Elspeet is gehouden.

Op het programma stonden zaken als de 'economie van het genoeg' en de combinatie van duurzaamheid en kwaliteit van leven. Beschikbare teksten worden via de website aangereikt.

Guy Liagre

Dr. Guy Liagre

Dr. Guy Liagre is begonnen met zijn werk als algemeen secretaris van de Europese Kerken (CEC). Een van de belangrijkste thema's in zijn eerste jaar wordt de afronding van het reorganisatievoorstel van de CEC, waarover onder meer tijdens de veertiende assemblee van de CEC in Budapest, van 3 tot 8 juli 2013, wordt gesproken.

Wat raakt ...

Slavernij is niet iets van het verleden. Het is een gezwel dat zich doorzet onder de huid van de beschaving. Wij, Nederlanders, dragen het virus met ons mee. Als een van de laatste landen schaffen we de slavernij af. Zou er lering te trekken zijn uit die geschiedenis? We hopen dat veel kerken hun ervaringen op schrift stellen en de resultaten sturen naar de Raad om een plek te krijgen bij de landelijke viering volgend jaar op Keti Koti.

Slavernij woedt voort

Nederland schafte (bijna) honderdvijftig jaar geleden officieel de slavernij af. Yosé Höhne-Sparborth, lid van de Raad van Kerken namens de Basisbeweging in Nederland, schrijft erover.

De Evangelische Broedergemeenschap vraagt ons om volgend jaar met hen samen te vieren dat 150 jaar geleden de slavernij bij wet werd afgeschaft door Nederland. Ik persoonlijk ga heel graag in op die uitnodiging. Maar om met hen samen te kunnen vieren, heb ik nog huiswerk vind ik. Er is een historische relatie die we moeten ophelderen.

‘Als je naar het altaar gaat, en je herinnert je dat je broeder iets tegen je heeft, ga je dan eerst met hem verzoenen en kom daarna terug.’ Onze zwarte zusters en broeders hebben iets tegen ons. Driehonderd jaren slavernij steekt nog in hun lijf. Zoals dertien jaar nazi’s mij nog in het lijf steekt.

Maar vooraf ging de ballingschap. Ze werden weggevoerd van waar hun voormoeders hadden geleefd. Velen leven nog steeds in een land dat niet echt het hunne is. Overal waar zwarte mensen leven in een land waar Europeanen het voor het zeggen hebben, gaat het de zwarten niet zomaar goed. We hebben dus nog huiswerk.

En waar die vorm van slavernij wel voorbij is, zijn er andere vormen van slavernij bedacht. Even verschrikkelijk, alleen meer onzichtbaar. ‘Wij’, Nederland, willen nog steeds rijk blijven. En de grote aandeelhouders willen graag erg rijk worden. Het maakt de financiële wereld en de economische wereld vindingrijk. Arbeiders, vrouwen, kinderen, dieren, aarde tot slavernij verlaagd, tot middel voor geldvererving. En dagelijks word ik medeschuldig gemaakt. Bij elk kopje koffie dat ik drink, elke banaan die ik eet, bij elk speeltje dat ik koop maak ik me medeschuldig. Op onze moderne ‘markt’ is het onontkoombaar producten te kopen die door slavernij tot stand komen.

De Raad vraagt kerken om het thema ‘afschaffing van de slavernij’ te agenderen en hun ervaringen in een brief samen te vatten of tekeningen te sturen. Deze kunnen naar het bureau worden gestuurd en krijgen een plek bij de officiële viering op 1 juli 2013. Als hulp bij de bezinning kan het boek *Zoektocht in vrijheid* worden gebruikt, verkrijgbaar bij de Evangelische Broedergemeente in Zeist voor € 5,00. Er is een didactische handreiking bij.

Keti-koti (Dag der Vrijheden): herdenking afschaffing van de slavernij

Justitiepastoraat wil gevangenen bevrijden

Lukt het om het justitiepastoraat oecumenisch invulling te geven? Jan Eerbeek, hoofdpredikant ministerie van Veiligheid en Justitie, en Jan van Lieverloo, hoofdaalmoezenier ministerie van Veiligheid en Justitie, analyseren.

In de Inrichtingen van Justitie bestaat een vitale oecumenische samenwerking tussen rooms-katholiek en protestants justitiepastoraat. Deze samenwerking hebben wij Oecumenisch Strategische Alliantie genoemd. Het gaat daarin om tal van concrete projecten om gedetineerden uit de spiraal van de criminaliteit te bevrijden. Veel is daarvoor nodig, want veel gedetineerden zitten niet alleen vast in de gevangenis, maar ook in hun eigen levensverhaal. Onze pastorale inzet hebben wij herstelgericht pastoraat genoemd. Het gaat daarbij om verwerking van het verleden (ook in wat slachtoffers is aangedaan), levensvernieuwing in de gevangenis en oriëntatie op de toekomst. Een greep uit onze oecumenische projecten:

1. Nazorg. Met steun van de kerken is heel veel opgebouwd in de Exodus-projecten, waar het justitiepastoraat mee verbonden is. Exodus heeft elf professionele huizen, waar ex-gedetineerden worden begeleid bij terugkeer in de samenleving en bijna 1800 vrijwilligers die gedetineerden bijstaan tijdens en na de detentie.
2. *Kerken met Stip* is een landelijk verband van rooms-katholieke en protestantse kerken die gastvrij willen zijn om ex-gedetineerden na de detentie te ontvangen.
3. Ieder jaar worden 33.000 gedetineerdenagenda's uitgegeven door Ark Mission in samenwerking met het justitiepastoraat. De agenda's zijn heel populair en bevatten gebeden en gedichten, ook van gedetineerden zelf.
4. In Flevoland is door Kerk in Actie, Exodus en het justitiepastoraat een diaconale pastor aangesteld om de behoefte van gedetineerden aan nazorg en kerken en maatschappelijke initiatieven met elkaar te verbinden.
5. Het rooms-katholiek en protestants justitiepastoraat werken samen in een opleidingsplan voor alle jaren van de loopbaan van justitiepastores. De basis van het opleidingsplan is het Handboek voor het Justitiepastoraat.
6. In 2009 is het Centrum voor het Justitiepastoraat (CJP) opgericht, verbonden met de Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg en de Protestantse Theologische Universiteit. Het CJP werkt aan wetenschappelijke reflectie op het justitiepastoraat en ontwikkelt een opleidingsprogramma.
7. Om contacten te leggen met migrantenkerken en migrantenpastores wordt twee keer per jaar een migrantenplatform gehouden, waar justitiepastores en migrantenkerken samenkomen. Steeds meer voorgangers van migrantenkerken worden betrokken bij het pastoraat.
8. Ten slotte kan nog worden vermeld dat ook justitiepastoraat in de oosters-orthodoxe kerk in ontwikkeling is en betrokken zal worden in de oecumenische samenwerking.

Oecumene ter plaatse

Oogst zeven jaar Parkstad

De raad van kerken in Parkstad vertelt over het interreligieus platform in Sittard-Geleen-Born. Wat is er in zeven jaar bereikt? Moslims uit de drie moskeeën van Sittard-Geleen en christenen, rooms-katholiek en protestants, uit Sittard, Geleen en Born/Grevenbicht nemen hieraan deel. De groep is uitgebreid met het apostolisch genootschap en de joodse gemeenschap in Maastricht. De raad wil ook de achterban

bereiken en vertellen over de ervaringen. Daarom zijn er over en weer bezoeken geweest: moslims bezochten een kerkdienst om daar over henzelf te vertellen, en omgekeerd bezochten christenen de moskee. Ook zijn er moskee-kerkenpaden geweest: een rondleiding met uitleg in een rooms-katholieke kerk, een protestantse kerk, een moskee en het gebouw van het apostolisch genootschap.

Migrantenkerken Amsterdam

De Raad van Kerken Amsterdam bericht over de promotie van voormalig ambassadeur van de landelijke Raad van Kerken Daniëlle Koning aan de VU op een proefschrift over de missie van migrantenkerken in Nederland. Er zijn naar schatting 1000 migrantenkerken in Nederland, waarvan 200 in Amsterdam. Zij heeft zich vooral beziggehouden met de Ghanese Adventist Church.

Haar bevindingen zijn:

- * de meeste migrantenkerken richten zich hoofdzakelijk op de eigen groep;
- * zij 'kapitaliseren' op culturele niches in de samenleving die andere kerken niet bereiken en die de eigen kracht niet ondermijnen;
- * sommige kerken trekken ook autochtone Nederlanders.

'Geef een bloemetje ...'

Na de adventsactie op internet *Steek een kaarsje aan voor...* met rond de 100 kaarsjes-met-gebeden, organiseerde de Oecumenische kerkgemeenschap De Ark in Hoofddorp in de weken voor Pasen 2012 een nieuwe internetactie: *Geef een bloemetje aan ...*

De formule is hetzelfde: de website van De Ark opent met een venster, waarop iemand kan worden genoemd aan wie men een bloemetje wil geven. Dominee Rien Wattel van De Ark: 'Gewoon, als waardering voor wat zij

of hij doet, bijvoorbeeld als mantelzorger, of als hart-onder-de-riem bij ziekte of tegenslag, of voor een jubileum.' 'Ik geef een bloemetje aan.... omdat....' is de tekst op de bloemetjespagina.

Deze berichten verschijnen binnen 24 uur op een speciale bolletjespagina van de website. Maar ook wordt er in kerkgebouw De Ark op de zondag erna een bolletje geplant van een narcis of blauw druifje of een kant-en-klaar viooltje. Met Pasen stond in De Ark een bloeiende tuin.

Uit het oog

Tot voor kort had het protestants Diaconaal Centrum De Bakkerij in Leiden nauwelijks zicht op de woon- en leefomstandigheden van Franstalige Afrikanen in Leiden. Dankzij verkennend onderzoek van een stagiair is nu bekend dat zo'n 400 Franstalige Afrikanen in de regio verblijven waarvan een derde zonder verblijfsvergunning. Soms leven mensen in schrijnende omstandigheden in Leiden of omgeving. Voor veel Franstalige Afrikanen is Frans een tweede taal. Hun eerste taal is het Lingala, Kiswahili, Lugunda, Kikongo of een andere Bantoetaal. Veel hulpvragen en problemen zijn gesignaleerd.

Dankzij financiële hulp van het Skanfonds en de Diocesane Caritas Instelling van het Bisdom Rotterdam heeft De Bakkerij twee parttime medewerkers aangesteld voor diaconale hulp aan Franstalige Afrikanen.

Klokkenluidersdag

Venster, het magazine van de kerken in Edam en Volendam bericht over de Landelijke Klokkenluidersdag in Edam op 19 mei 2012.

Elk jaar ontmoeten klokkenluiders uit alle windstreken elkaar op deze dag. Er zijn 24 klokkenluidersgilden bekend, zoals de gilden uit Denekamp, Groningen, Amsterdam, Utrecht, Oudega, Amersfoort, Elburg, Breda en Geldrop. Vooral Utrecht beschikt over een groot aantal torens met ruim 100 klokkenluiders.

De gasten uit het gehele land konden genieten van de schoonheid van Edam, de robuustheid en omvang van de Grote Kerk, maar vooral de klanken van de 'Mozes' (uit 1701) en de 'Samuël' (uit 2004). Elke zondagmorgen, het hele jaar door, worden deze klokken van de Grote Kerk handmatig in beweging gebracht door een zestal klokkenluiders.

Bescheiden toren, bescheiden klok (Floriade, Venlo)

Activiteiten

Friese Kerkendag

De Friese Raad van Kerken houdt een provinciale kerkendag op 7 oktober. De hele dag kan men in het Friese Haagje (Heerenveen) terecht rond het thema *Fryslân in beweging*.

Prinsjesdag

Op Prinsjesdag kunnen mensen een interlevensbeschouwelijke bezinning bijwonen in de Grote Kerk in Den Haag. Het thema is *Bouwen met Vertrouwen*. Het begint om 10.30 uur.

Keihard ... (Cobra Museum, Amstelveen)

Vredesweek

Het thema van de Vredesweek 2012 is *Powered by Peace*. De focus ligt bij het verlangen een einde te maken aan het geweld en het onrecht rond het delven van grondstoffen. Olie, steenkool, goud en andere grondstoffen zijn vaak de oorzaak van conflict in plaats van een bron van welvaart en vrede. Opbrengsten uit grondstoffen komen vaak niet ten goede aan armoedebestrijding, maar worden gedeeltelijk besteed aan het leger, of komen zelfs terecht bij rebellengroepen en criminelen. Op deze manier ontstaan nieuwe conflicten en worden lopende conflicten in stand gehouden. De Vredesweek vindt plaats van 15 tot en met 23 september.

Jubileum Arme Kant

Het zou eigenlijk geen jubileum moeten krijgen, maar feit is dat de Arme Kant van Nederland, de werkgroep van de Raad van Kerken, inmiddels 25 jaar bestaat. Dat levert een bezinningsprogramma op over het thema *Rijk & Arm* in de Bergkerk in Amersfoort op 29 september. Sinds 1987 voert de werkgroep kerkelijke campagnes tegen verarming en verrijking. Het neoliberalisme heeft de tegenstellingen in Nederland doen toenemen. Nu we mede door ongebreidelde verrijking in financiële en economische crises zijn beland, dreigen de lasten daarvan voor een aanzienlijk deel bij de minder draagkrachtige landgenoten te worden neergelegd. Tijdens de werkdag is daar volop aandacht voor. Het begint om 10.30 uur en de dag wordt afgesloten om 16.00 uur. De toegang is gratis.

Personalia en publicaties

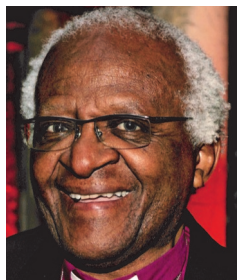
Tijdschrift Meer

Hans Eschbach is de initiatiefnemer van een glossy *Meer*, waarvan hij hoopt dat het in grote getale zal worden verspreid door vrijwilligers vanuit kerken en gemeenten. De website www.kerk.nl geeft er meer informatie over.

Prijs voor patriarch

Patriarch Bartholomeus heeft de internationale Four Freedoms Award 2012 in ontvangst genomen. De oecumenische patriarch uit Constantinopel was daarvoor speciaal overgevlogen naar Nederland om in Middelburg de prijs persoonlijk overhandigd te krijgen. Bartholomeus geldt als leider van zo'n 300 miljoen gelovigen. De Raad heeft hem gefeliciteerd met de prijs, die blijk geeft van waardering voor zijn inspanningen voor de vrijheid van godsdienst. De patriarch spreekt in een reactie zijn erkentelijkheid uit.

Eredoctoraat Tutu

Bisschop Desmond Tutu krijgt een eredoctoraat van de Rijksuniversiteit Groningen. De antiapartheidsstrijder ontvangt de hommage op 24 september dit jaar vanwege zijn optreden als voorzitter van de waarheids- en verzoeningscommissie in Zuid-Afrika en zijn grote maatschappelijke verdiensten op het gebied van de gezondheidszorg.

Afscheidscollege

Prof. dr. Marius van Leeuwen, vicevoorzitter van de Raad van Kerken, heeft zaterdag 2 juni afscheid genomen als hoogleraar bij het Remonstrants Seminarium. Op 24 september om 16.15 uur volgt zijn afscheidscollege in Leiden over het thema *Hoe nodig is het te geloven*. Marius blijft gewoon als bestuurder aan de Raad van Kerken verbonden.

Webredacteur vluchtelingen

De Raad van Kerken heeft Rob den Boer, visual artist (zie www.robdenboer.nl) kunnen strikken als webredacteur voor het onderdeel 'vluchtelingen' van de website www.raadvankerken.nl. Daardoor wint deze site aan actualiteit en kwaliteit.

De markt moet zijn werk doen

Toen we als Sociale Alliantie begin januari met staatssecretaris Paul de Krom van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid spraken over zijn plannen rond de Wet Werken naar Vermogen kwam tijdens het gesprek de waarde en het belang van betaald werk voor iedereen aan de orde. De staatssecretaris erkende volop hoe belangrijk het is dat elk mens mee kan doen in het betaalde werk en niet uitgesloten dient te worden, om welke reden dan ook. Daarom is het volgens de staatssecretaris ook beter als mensen niet apart worden gezet in een regime van de sociale werkplaats, waar zij min of meer gesubsidieerd aan het werk zijn. Een echte baan in het volle bedrijfsleven: daar gaat het natuurlijk om. Dat vinden mensen belangrijk, want dan tellen ze mee, doen ze mee, geven ze een nuttige bijdrage aan de samenleving. Elk naar eigen kunnen natuurlijk, en waar dat kunnen wat minder is, zorgen we voor extra ondersteuning.

Tijdens het gesprek blijkt dat er op de arbeidsmarkt enkele problemen bestaan. Er is een crisis gaande die maakt dat de overheid sterk moet bezuinigen. Daarom is het voor de staatssecretaris duidelijk dat oplossingen niet meer alleen van de overheid moeten komen, maar vooral van alle betrokkenen in de samenleving: werkgevers, verenigingen zoals vakbonden en kerken, burgers. Jammer is natuurlijk dat die crisis ook doorwerkt in die samenleving, zodat bedrijven ook bezuinigen. Vakcentrales kunnen wel een en ander regelen via het arbeidsvoorwaardenoverleg, waarbij de overheid de uitkomsten collectief verbindend verklaart. Maar ja, het zit even tegen bij de ondernemingen en die beknibbelen dus op de kosten.

Wat kan ondanks die problemen en gegeven het pleidooi voor gezamenlijke inzet de overheid nu doen om die bedrijven te stimuleren om mensen in te sluiten in de arbeidsmarkt, met aandacht voor gehandicapten, kleurlingen en ouderen? Wij dachten aan grote plannen. De staatssecretaris: 'Nu ja, niets natuurlijk. De markt moet zijn werk doen.' En daarmee konden we het doen.

Hub Crijns

